

Cuprins

<i>Prefață</i>	7
I. Tudor Vianu – Relația dintre filosofie și poezie. Dimensiunea estetic-filosofică a lumii și vieții.....	9
I.1. Introducere.....	9
I.2. Clasificarea generală a poeziei.....	9
I.3. Natura, intenția, funcția poeziei.....	10
I.4. Poezie – filosofie: diferențe, asemănări.....	14
I.5. Concluzii.....	18
II. Ion Biberi – Corespondențele filosofice ale actului poetic. Recrearea universului prin limbaj.....	21
II.1. Poezie și mistică.....	21
II.2. Funcțiile actului poetic.....	24
II.3. Relația poezie-totalitate.....	28
II.4. Concluzii.....	28
III. Mihai Eminescu – Problema existenței lui Dumnezeu. Influențe și elemente ale religiei creștine în poezia sa.....	31
III.1. Ideea de Dumnezeu în opera lui Eminescu.....	31
III.2. Dorul după Dumnezeu în poezia lui Eminescu.....	38
III.3. Ortodoxia esteticii morții în poezia lui Eminescu.....	48
III.4. Pesimism și credință în opera lui Eminescu.....	55
IV. Mircea Eliade – Moartea ca trecere. Problema morții, caracteristicile și implicațiile ei în viața omului în contextul diferitelor culturi ale lumii.....	62
V. Radu Gyr – Suferința ca depășire a destinului.....	68
VI. Mihail Crama – Metafizică și cosmogonie: Poziția omului <i>coram Deo</i> și <i>coram mundo</i>.....	81
VI.1. Mihail Crama, poet al transcendenței.....	81
VI.2. Mihail Crama: poetul ca mire.....	91

VII. George Alexe – Filosofia dublei apartenențe.	
Dumnezeu și națiunea. Caracterul teandric al existenței....	99
VII.1. George Alexe ca punct de reper.....	99
VII.2. Poetul ca preot.....	101
VII.3. Valorile comuniunii românești.....	105
VIII. Gellu Dorian – Frustrările și bucuriile condiției existențiale. Dimensiunea apocaliptică a vieții.....	112
VIII.1. Moartea ca Înviere.....	112
VIII.2. Singurătatea pare mult mai frumoasă.....	117
<i>Bibliografie.....</i>	133

© Editura Fundației *România de Mâine*, 2008

Editură acreditată de *Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului*
prin *Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DAMIAN, THEODOR

Filosofie și literatură.

O hermeneutică a provocării metafizice/ București:
Editura Fundației *România de Mâine*, 2008

ISBN 978-973-163-178-3

14

Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă și prin orice mijloace
tehnice, este strict interzisă și se pedepsește conform legii.

*Răspunderea pentru conținutul și originalitatea textului
revine exclusiv autorului/autorilor*

REZUMAT

Ideea unui curs pe tema dialogului dintre filosofie și literatură este pe cât de fascinantă, pe atât de dilematică. Un curs are limitele lui, însă materialul disponibil pentru a fi studiat este cu adevărat imens. E vorba deci de a face o selecție, o alegere. Evident, fiecare autor de curs porcede la propria sa selecție în funcție de criteriile sale mai mult sau mai puțin obiective. De fapt, subiectivitatea în stabilirea criteriilor de selecție mi se pare normală și binevenită. De aceea, pe de o parte, un astfel de volum va stârni probabil nedumeriri și controverse când ne gândim la reacția celor neincluși aici, dar, pe de altă parte, el va lua forme diferite de la an la an, în funcție de evoluția gândirii autorului și de modul cum se plasează în contextul literaturii contemporane mai ales, fapt care generează criteriile de selecție și interpretare.

Volumul de față este alcătuit în parte din eseuri noi de hermeneutică filosofică în context literar, iar, pe de altă parte, din eseuri precedente, publicate anterior, dar revizuite și adaptate pentru scopul pe care-l avem.

Un element special care oferă originalitate acestui curs constă în faptul că el este scris de către un scriitor român din afara granițelor actuale ale țării, care este atât un observator atent al fenomenului literar din România, cât și un organizator al vieții culturale, literare implicit, a românilor dintr-o mare comunitate a diasporei române, cea nord-americană, mai precis, din New York.

Se știe că atunci când vrei să ai o înțelegere mai adecvată a unui anume fenomen, te depărtezi de el, chiar dacă ești parte din el, pentru a-ți da șansa să-l vezi și din exterior. Numai din interior, ca parte, nu poți percepe globalul. Autorul acestui curs nu numai că este pe deplin implicat în fenomenul cultural, literar mai ales, din România, dar trăiește de 20 de ani în Statele Unite și organizează acolo o viață literară activă, la nivel de institut de cercetare teologică și culturală, de biserică românească, de cenaclu literar cu întruniri regulate bilunare și la nivel de publicații românești în limbile română și engleză. Acest aspect al plasării autorului în și față de cultura română reprezintă un privilegiu.

În această primă ediție a cursului am propus atenției studenților mei o serie de scriitori din țară mai ales (cu excepția lui George Alexe, din Detroit, Michigan, vorbind de scriitorii în viață) de prestigiu și de semnificație pentru

conștiința națională și culturală a românilor de azi, dar de semnificație și pentru tema cursului, așa cum este el conceput pentru acest an universitar.

Vor urma alte ediții restructurate ale acestui curs, fapt ce va merge în direcția unui act de dreptate față de mulți alții care nu au putut fi incluși acum.

Volumul de față se caracterizează printr-un vădit *limbaj teologic*. Lucrul acesta a stat în intenția noastră în mod expres, întrucât ni s-a părut singura posibilitate în care se pot ilustra în mod adecvat criteriile și definiția „adevăratei poezii”, așa cum sunt ele explicate de Tudor Vianu și Ion Biberi în prezentările cu care volumul începe. Esența și scopul „poeziei adevărate”, pentru a folosi expresia și delimitarea lui Vianu, sunt de natură teologică. Această afirmație este în consens cu opiniile lui Hegel care considera filosofia biroul de lucru al teologiei, un demers de căutare a lui Dumnezeu pe cale rațională; deci, între teologie și filosofie există o totală compatibilitate și complementaritate.

Aspectul filosofic al volumului constă însă în reflecția critică aplicată în permanenta și sublima aventură a interpretării.

Așadar, eseurile aici se vor doar puncte de plecare pentru un exercițiu de gândire critică, exercițiu care este scopul principal al cursului și care se bazează fie pe analize filosofico-teologice pe teme propuse de lucrările aici incluse, fie pe interpretări mai personale, ce merg dincolo de criteriile hermeneutice tradiționale, dar care au ca scop, totuși, analiza și gândirea critică a textului prezentat.

În toate aceste interpretări și eseuri critice am plecat de la o altă concepție despre critica literară decât cea de care se face uz în mod curent în anumite cercuri. Paradigma fundamentală, în cazul nostru, este oferită nu de existențialismul nihilist, deconstructivist, demitologizant de tipul Nietzsche și R. Bultman, ci de existențialismul constructiv și integrator de tip Kierkegaard și Dostoievski. În acest context, profesorul Valeriu Filimon are dreptate când afirmă: critica literară nu are menirea de a găsi cusururi, ci este un *act de inițiere* (s.n.) în lectură spre judecata de valoare, deci spre reflecția critică.

Sunt convins că fiecare conversație cu studenții acestui curs va constitui o sursă mai mult decât prețioasă pentru edițiile viitoare ale acestei cărți.